

Warszawa, 14.12.2025 r.

dr hab. n. med. i n. o zdr. Anna Szymańska

II Oddział Kardiologii

Śródmiejskie Centrum Kliniczne, Mazowiecki Szpital Bródnowski

Klinika Chorób Serca, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pani magister Ewy Skopińskiej

**„Stan wiedzy o patofizjologii, leczeniu oraz powikłaniach cukrzycy studentów
kierunków medycznych i niemedycznych polskich uczelni wyższych”**

Cukrzyca jest jedną z chorób cywilizacyjnych, której występowanie stale rośnie w ostatnich dekadach na świecie, w tym również w Polsce. Należy podkreślić, że najczęstszym i najpoważniejszym powikłaniem cukrzycy są choroby układu sercowo-naczyniowego, które stanowią nadal wiodącą przyczynę zgonów.

Przedstawiona mi do recenzji dysertacja doktorska Pani magister Ewy Skopińskiej pt. „Stan wiedzy o patofizjologii, leczeniu oraz powikłaniach cukrzycy studentów kierunków medycznych i niemedycznych polskich uczelni wyższych” podejmuje tematykę badawczą dotyczącą bardzo ważnego obecnie z perspektywy zdrowia publicznego zagadania jakim jest świadomość młodzieży/studentów na temat cukrzycy. Przeprowadzenie tego typu badania w chwili obecnej wydaje się być wyjątkowo istotne. Z jednej strony najnowsze dane epidemiologiczne wskazują na wzrost częstości występowania nadwagi oraz otyłości w polskiej populacji, zaś z

drugiej zainteresowanie młodzieży zajęciami edukacji zdrowotnej, wprowadzonymi ostatnio jako przedmiot nieobowiązkowy przez Ministerstwo Edukacji, pozostaje bardzo niskie (najnowsze dostępne dane wskazują, że w zajęciach uczestniczy jedynie ~30% wszystkich uprawnionych uczniów). Stąd temat i zagadnienia podjęte w rozprawie doktorskiej magister Ewy Skopińskiej oceniam wysoko.

Rozprawa posiada typowy dla tego typu pracy układ. Składa się ze 127 stron, podzielonych na 13 rozdziałów. Pracę uzupełniono o spis treści, streszczenie zarówno w języku polskim jak i angielskim, wykaz stosowanych skrótów, wykaz publikacji, opinię Komisji Bioetycznej (*nr KB/13/24*) oraz wzór ankiety. W pracy zawarto 28 rycin, 2 tabele oraz aż 103 pozycje piśmiennictwa, co umożliwiło przejrzyste przedstawienie tematu oraz danych zebranych przez Autora. Redakcyjny podział pracy, wzajemne proporcje rozdziałów oraz układ graficzny nie budzą zastrzeżeń, stanowiąc objętość adekwatną do przedstawienia omawianych w rozprawie zagadnień.

Wprowadzenie do poruszanego w dysertacji zagadnienia stanowi wyczerpująco przygotowany wstęp oparty o rzetelną analizę aktualnego piśmiennictwa dotyczącego nie tylko wiedzy na temat samej cukrzycy, ale także działań profilaktycznych w ogólnej populacji, który uzasadnia kierunek prowadzonych analiz. Stanowi wartościowy element rozprawy, doskonale wprowadzający czytelnika w jej tematykę.

W rozprawie Autorka postawiła 1 cel główny oraz 4 cele szczegółowe, które zostały sformułowane w sposób jasny i rzeczowy, dobrany w sposób adekwatny do omawianej w rozprawie tematyki, zebranego materiału i zastosowanej metodologii. Głównym celem badawczym była ocena poziomu wiedzy na temat patofizjologii, leczenia oraz powikłań cukrzycy wśród studentów kierunków medycznych i niemedycznych. Cztery dodatkowe cele to:

1. ocena poziomu wiedzy na temat patofizjologii, leczenia oraz powikłań cukrzycy pomiędzy studentami w zależności od wywiadu rodzinnego w kierunku cukrzycy;
2. ocena czy obecność w rodzinie ankietowanych osoby z wykształceniem medycznym wpływała na poziom wiedzy na temat patofizjologii, leczenia oraz powikłań cukrzycy;
3. ocena poziomu wiedzy na temat patofizjologii, leczenia oraz powikłań cukrzycy w zależności od roku studiów;
4. wpływ trybu życia ankietowanych na poziom wiedzy na temat patofizjologii, leczenia oraz powikłań cukrzycy.

Do badania włączono grupę 310 studentów polskich uczelni wyższych w wieku od 18 do 28 lat. 82,9% ankietowanych (257 osób) stanowiły kobiety, mężczyźni stanowili 16,1% ankietowanych, 1% ankietowanych wskazało płeć inną niż płeć żeńska lub męska. Dystrybucja ankiet odbyła się drogą elektroniczną i uzyskano responsywność 75%. Czas dystrybucji ankiety wynosił 3 miesiące (od grudnia 2024 do lutego 2025 r.). Wszyscy uczestnicy wyrazili świadomą zgodę na udział w badaniu. Stosunek liczby studentów kierunku lekarskiego do studentów kierunków niemedycznych wynosił 1:1. Studenci kierunku lekarskiego stanowili 49,5% ankietowanych, natomiast 50,3% stanowili studenci kierunków niemedycznych.

W badaniu został zastosowany autorski kwestionariusz stworzony na potrzeby pracy, który powstał po analizie najnowszej literatury oraz po konsultacji z ekspertami w dziedzinie diabetologii. Dokładna analiza uzyskanych wyników oraz ich szeroka dyskusja, połączona ze wskazaniem uzyskanych przez innych badaczy wyników, została przeprowadzona w sposób poprawny, z wyczerpującą analizą dostępnego

piśmiennictwa. Autorka zaobserwowała m.in., że aż 23% uczestników badania to osoby palące, a jedynie 28,8% ankietowanych deklaruje regularną aktywność fizyczną na poziomie 2–3 razy w tygodniu. 68% badanych wskazało, że w ich rodzinie lub wśród znajomych była obecna osoba chora na cukrzycę. Szczegółowe wyniki dostępne są w pracy.

Autorka przedstawiła 6 wniosków płynących z zebranych danych, które odpowiadają postawionym celom oraz wskazują kierunek potencjalnych działań prozdorotnych. Wnioski są obszerne i właściwie sformułowane:

1. Istnieje pilna potrzeba zwiększenia liczby godzin poświęconych dietetyce w programach nauczania studiów medycznych. Pomimo postępu w zdobywaniu wiedzy na temat cukrzycy w kolejnych latach studiów, jedynie niewielki odsetek studentów był w stanie prawidłowo określić proporcje składników odżywczych w diecie pacjentów z tym schorzeniem.
2. Edukacja w zakresie dietetyki jest kluczowa, ponieważ odpowiednia dieta odgrywa fundamentalną rolę w zarządzaniu cukrzycą oraz w minimalizowaniu ryzyka powikłań choroby. Zwiększenie liczby godzin wykładowych oraz zajęć praktycznych może przyczynić się do lepszego przygotowania przyszłych lekarzy do udzielania pacjentom skutecznych porad żywieniowych. Wprowadzenie takiej zmiany mogłoby poprawić jakość opieki nad osobami z cukrzycą oraz przyczynić się do promocji zdrowego stylu życia w społeczeństwie.
3. Pomimo dobrego poziomu wiedzy na temat patofizjologii, czynników ryzyka, leczenia oraz powikłań i profilaktyki cukrzycy, wprowadzenie dodatkowych

godzin dydaktycznych poświęconych tej tematyce mogłoby realnie wpłynąć na zmniejszenie zachorowalności na cukrzycę w Polsce i na świecie.

4. Wśród studentów kierunków niemedycznych istnieje istotna luka w wiedzy na temat cukrzycy, którą należy jak najszybciej wypełnić, uwzględniając dynamiczny wzrost nowych zachorowań.
5. Prowadzenie szerokich akcji edukacyjnych i informacyjnych dotyczących cukrzycy oraz innych chorób cywilizacyjnych mogłoby znacząco przyczynić się do zmniejszenia zachorowań i odciążać system opieki zdrowotnej.
6. Studenci kierunków medycznych, z uwagi na specyfikę swoich studiów oraz przyszłą rolę zawodową, powinni angażować się w różnego rodzaju akcje edukacyjne w przedszkolach, szkołach oraz szkołach policealnych. Mogliby także pełnić rolę edukatorów dla swoich rówieśników z kierunków niemedycznych.

W kontekście prezentowanych wyników/wniosków chętnie dopytam Doktorantki o dwie kwestie:

1. Czy Doktorantka planuje kontynuację swojego badania w innych grupach (np. wśród młodszych uczniów? członków rodziny studentów?)
2. Czy na podstawie zebranych danych planowane jest rozpoczęcie / wdrożenie działań edukacyjnych i jeśli tak jaka forma działań byłaby najlepsza? Warto również pomyśleć o randomizowanym badaniu (grupa z interwencją vs. grupa tzw. placebo) oceniającego wpływ edukacji na świadomość badanej grupy.

Postawione powyżej pytania, wykraczają poza założenia pracy, mają jedynie zaspokoić ciekawość recenzenta i nie wpłyną na moją pozytywną ocenę. Dodatkowo,

z obowiązku recenzenta stwierdzam występowanie drobnych błędów stylistycznych/interpunkcyjnych.

Podsumowując, chciałabym przede wszystkim pogratulować Doktorantce oraz Pani Promotor, Profesor Annie Różańskiej-Walędziak, podjętej tematyki badawczej. Jednocześnie stwierdzam we wniosku końcowym, że rozprawa doktorska Pani magister Ewy Skopińskiej pt: **„Stan wiedzy o patofizjologii, leczeniu oraz powikłaniach cukrzycy studentów kierunków medycznych i niemedycznych polskich uczelni wyższych”** stanowi interesujący dorobek, dotyczący istotnego zagadnienia epidemiologiczno-klinicznego. Praca została napisana w sposób rzetelny, a Doktorantka wykazała dobre przygotowanie merytoryczne niezbędne do jej przeprowadzenia. W ocenie recenzenta rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668).

W związku z powyższym składałam przed Radą Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego wniosek o dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

dr hab. n. med. i n. o zdr. Anna Szymańska